

Асоціація політичних психологів України
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ
В УКРАЇНІ

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, проведено Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 23–31 жовтня 2023 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом інтерв'ю. Опитано 2000 респондентів у всіх регіонах України за винятком тимчасово окупованих територій. Похибка вибірки становить 3,2%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі макрорегіони:

- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування у міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

Розподіл відповідей на запитання *“Чи підтверджуєте Ви прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України?”* (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	92,4	91,0	92,1	93,1	92,6	95,9	95,3	94,0	97,7
ні	7,6	9,0	7,9	6,9	7,4	4,1	4,7	6,0	2,3

Довідково. Згідно з даними ЦВК 1 грудня 1991 р. на аналогічне запитання всеукраїнського референдуму відповіли “так” понад 90% його учасників, проте вони становили лише 76,03% усіх громадян, що досягли 18-річного віку. Тому саме з останньою, а не першою цифрою правомірно порівнювати відповідні результати всеукраїнських опитувань дорослого населення.

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	97,7	97,8	96,2	95,8	92,2	99,1	99,6	98,1	100,0
ні	2,3	2,2	3,8	4,2	7,8	0,9	0,4	1,9	0,0

Центральний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	95,1	92,1	91,9	90,6	93,9	95,8	93,8	95,2	98,0
ні	4,9	7,9	8,1	9,4	6,1	4,2	6,2	4,8	2,0

Східний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	85,5	88,9	93,1	90,9	94,3	94,1	93,2	91,3	96,7
ні	14,5	11,1	6,9	9,1	5,7	5,9	6,8	8,7	3,3

Південний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	96,6	78,8	82,0	96,9	85,2	95,2	97,1	88,8	94,1
ні	3,4	21,2	18,0	3,1	14,8	4,8	2,9	11,2	5,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	100,0	99,2	94,4
ні	0,0	0,8	5,6

Розподіл відповідей на запитання “Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою?” (у %)

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	45,2	44,1	35,3	43,0	36,6	29,9	34,7	30,5	33,8	44,1
ні	39,8	35,0	50,0	38,6	42,6	49,6	40,8	47,5	43,3	28,4
важко відповісти	15,0	20,8	14,7	18,4	20,7	20,4	24,6	22,0	22,9	27,5

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	37,9	59,2	58,8	39,0	34,9	34,2	38,6	36,2	38,3	66,2
ні	41,8	23,9	25,5	39,2	30,1	39,8	29,2	37,7	41,4	16,9
важко відповісти	20,3	16,9	15,7	21,8	34,8	26,0	32,2	26,1	20,3	16,9

Центральний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	40,2	36,8	33,6	46,4	40,7	36,2	43,7	37,8	39,3	40,3
ні	39,4	33,8	47,1	33,7	40,1	45,4	34,6	45,0	37,7	25,1
важко відповісти	20,4	29,4	19,3	20,0	19,2	18,4	21,6	17,2	23,0	34,6

Східний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	55,3	38,9	24,2	40,8	30,5	21,8	22,8	14,5	23,7	35,0
ні	35,2	44,2	68,7	41,8	52,0	56,3	54,7	61,8	50,7	38,2
важко відповісти	9,5	16,9	7,1	17,4	17,5	21,8	22,5	23,7	25,5	26,8

Південний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	43,2	56,8	22,2	44,9	41,0	20,7	29,5	34,6	31,6	36,8
ні	48,3	30,1	61,5	45,9	52,4	66,7	43,4	39,7	47,4	37,5
важко відповісти	8,4	13,1	16,3	9,2	6,6	12,6	27,1	25,7	21,1	25,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	53,3	46,0	36,4
ні	21,2	28,8	32,2
важко відповісти	25,5	25,1	31,5

Розподіл відповідей на запитання “А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава?” (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	74,7	73,9	74,2	71,1	71,7	73,2	71,3	70,4	82,9
ні	11,7	14,4	13,0	13,1	14,0	9,3	11,6	11,7	3,5
важко відповісти	13,6	11,7	12,8	15,8	14,3	17,4	17,1	17,9	13,6

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	92,8	84,3	80,2	78,9	75,8	79,0	76,9	80,8	90,6
ні	2,5	10,5	9,1	8,8	10,0	5,2	8,2	6,9	1,1
важко відповісти	4,7	5,2	10,8	12,2	14,1	15,9	14,9	12,3	8,3

Центральний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	74,7	75,5	75,6	74,4	72,9	75,8	75,9	75,1	78,6
ні	9,4	11,6	12,8	11,5	13,8	9,7	10,9	12,7	3,9
важко відповісти	15,8	12,9	11,6	14,1	13,3	14,5	13,3	12,3	17,5

Східний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	62,9	73,2	72,5	66,6	74,0	67,6	63,6	61,8	82,6
ні	19,3	13,3	10,3	14,8	11,8	11,3	14,2	10,7	3,5
важко відповісти	17,8	13,6	17,2	18,6	14,2	21,2	22,2	27,5	13,9

Південний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
так	79,5	49,6	62,0	56,4	53,3	69,8	64,0	55,6	83,1
ні	11,7	34,8	27,7	22,5	28,1	10,1	14,0	20,3	6,6
важко відповісти	8,8	15,6	10,2	21,1	18,5	20,2	22,1	24,1	10,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	87,4	84,9	77,8
ні	1,6	3,7	4,4
важко відповісти	11,0	11,4	17,8

Розподіл відповідей на запитання *“Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?”*, у %*

	Вересень 2015 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Жовтень 2023 р.
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні **	23,4	32,3	34,3	36,4	57,3
Волонтерський рух	не було у списку	36,0	36,7	33,7	52,4
Проголошення незалежності України у 1991 році	32,7	37,4	39,1	42,8	45,5
Міжнародне визнання України в сучасному світі	24,2	23,7	27,3	24,1	43,1
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	54,5	56,5	57,8	52,0	40,3
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	42,2	47,0	47,8	47,2	37,1
Революція Гідності 2014–2015 років та збройна відсіч російській агресії ***	36,4	28,4	28,3	33,0	33,1
Досягнення українських спортсменів	36,9	48,0	47,5	38,8	30,7
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	37,7	38,4	42,1	35,3	29,8
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	21,6	24,0	27,6	23,3	24,7
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	17,4	21,9	27,2	24,6	21,9
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	15,2	16,1	14,9	17,5	21,3
Перемога у Другій світовій війні	43,8	46,7	44,5	29,4	21,0
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	не було у списку	не було у списку	не було у списку	9,1	16,1
Помаранчева революція 2004 року	13,2	10,9	13,6	17,6	16,1
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	11,7
Вітчизняна система освіти	6,1	8,2	7,2	12,2	8,4
Українська революція 1917–1921 років	6,0	6,9	6,3	9,1	7,6
Досягнення української космонавтики	17,0	20,6	18,3	17,8	7,0
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	14,4	14,2	15,3	11,5	6,3
Інше	2,7	1,1	1,4	2,4	2,2
Важко відповісти	6,1	4,0	3,1	4,1	4,8

Примітки. * Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

** У 2015–2021 рр. альтернатива наводилась у такій редакції: “Збройні сили України”.

*** У 2015–2021 рр. альтернатива наводилась у такій редакції: “Революція Гідності 2013–2014 років”.

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні	61,7	63,0	51,5	44,5
Волонтерський рух	51,5	55,3	48,2	54,7
Проголошення незалежності України у 1991 році	59,4	47,1	30,0	51,8
Міжнародне визнання України в сучасному світі	43,2	45,8	35,6	52,6
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	36,8	50,8	34,1	27,7
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	39,1	43,6	32,1	24,1
Революція Гідності 2013–2014 років та збройна відсіч російській агресії	50,8	34,6	26,5	10,2
Досягнення українських спортсменів	19,5	42,7	21,8	34,3
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	29,7	36,6	23,2	23,4
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	34,2	31,8	11,8	14,6
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	34,2	24,0	13,8	10,9
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	39,1	22,2	11,5	8,0
Перемога у Другій світовій війні	11,7	28,3	22,4	11,7
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	15,4	23,5	7,4	13,9
Помаранчева революція 2004 року	19,9	23,5	8,5	2,9
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	8,3	17,9	6,2	11,7
Вітчизняна система освіти	7,9	12,9	2,1	10,2
Українська революція 1917–1921 років	6,0	12,9	2,1	6,6
Досягнення української космонавтики	3,0	11,3	4,1	7,3
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	1,1	8,1	8,5	5,1
Інше	0,8	5,0	0,6	0,0
Важко відповісти	0,8	7,4	5,9	1,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні	61,2	62,4	49,0
Волонтерський рух	56,9	58,9	42,0
Проголошення незалежності України у 1991 році	45,1	48,8	41,7
Міжнародне визнання України в сучасному світі	43,5	47,9	37,1
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	36,5	42,1	40,6
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	40,0	38,4	33,8
Революція Гідності 2013–2014 років та збройна відсіч російській агресії	38,4	34,4	28,4
Досягнення українських спортсменів	37,6	34,2	22,4
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	25,5	30,9	31,0
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	28,6	23,0	24,5
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	22,7	21,2	22,1
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	25,5	20,5	19,8
Перемога у Другій світовій війні	16,5	18,1	27,3
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	20,8	16,8	12,4
Помаранчева революція 2004 року	16,9	16,0	15,9
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	14,1	12,4	9,6
Вітчизняна система освіти	7,8	8,1	9,1
Українська революція 1917–1921 років	9,8	7,5	6,3
Досягнення української космонавтики	6,3	5,0	9,8
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	3,9	2,7	12,1
Інше	5,1	1,9	0,9
Важко відповісти	5,1	4,1	5,6

Розподіл відповідей на запитання **“Що для Вас особисто є символом України?”**, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2018 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Жовтень 2023 р.	Місце у рейтингу
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	68,1	1	77,1	1	75,2	1	76,1	1
українська мова	не було у списку	не було у списку	52,1	3	49,9	3	51,8	2
національне вбрання, вишиті рушники	61,4	2	62,3	2	53,7	2	45,2	3
червона калина	36,8	6	33,9	8	28,9	9	42,1	4
українська народна пісня	38,8	4	50,3	5	41,9	4	38,0	5
ріка Дніпро	37,6	5	37,5	6	36,8	6	36,5	6
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	44,3	3	50,6	4	41,5	5	33,2	7
Майдан Незалежності в Києві	27,9	9	26,9	11	25,2	10	28,8	8
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	35,9	7	37,0	7	35,2	7	26,9	9
національна валюта (гривня)	27,4	10	27,1	10	20,8	11	25,2	10
Карпатські гори	29,2	8	32,4	9	35,2	8	24,8	11
Чорне море	16,3	16	16,3	16	18,3	16	22,0	12
пшеничне (житнє) колосся	22,8	11	24,6	12	12,9	21	21,4	13
гетьманська булава	21,9	12	24,1	13	26,5	12	19,1	14
Бахмут	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	18,5	15
о. Хортиця	20,9	13	17,1	15	17,2	18	14,7	16
верби, тополі	17,9	14	16,0	17	14,0	20	14,6	17
новітня українська зброя (РК «Нептун» та «Вільха», ПТРК «Стугна» тощо)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	14,5	18
ФК “Динамо” (Київ)	15,6	17	18,7	14	20,2	13	12,1	19
зброя та спорядження українського козацтва	13,3	18	16,0	18	19,9	14	10,7	20
Тарасова могила на канівській кручі	17,2	15	15,1	20	15,8	19	9,8	21
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан” та ін.)	12,9	19	15,4	19	19,3	15	9,7	22
ФК “Шахтар” (Донецьк)	5,6	23	7,6	24	10,6	24	7,7	23
церковна і релігійна символіка	6,7	22	10,0	23	11,3	23	6,3	24
інше	2,8		3,2		1,0		5,5	
Чорнобиль	9,9	21	13,5	22	17,7	17	не було у списку	
Донбас	10,3	20	11,9	21	11,8	22	не було у списку	
вважаю, що Україна не має символів	2,5		1,1		0,8		0,3	
важко відповісти	3,8		1,4		0,9		0,8	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	91,7	83,9	60,9	57,7
українська мова	77,1	56,4	32,1	36,5
національне вбрання, вишиті рушники	45,1	52,7	39,7	33,6
червона калина	34,6	50,8	35,3	44,5
українська народна пісня	36,5	44,9	34,1	27,7
ріка Дніпро	23,3	37,9	46,8	32,1
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	22,6	40,3	36,5	21,9
Майдан Незалежності в Києві	38,7	35,7	13,8	23,4
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	21,1	32,9	27,6	16,1
національна валюта (гривня)	23,3	34,9	14,7	22,6
Карпатські гори	16,5	32,9	23,8	16,1
Чорне море	6,8	26,6	10,3	65,0
пшеничне (житнє) колосся	11,3	24,8	23,8	23,4
гетьманська булава	16,2	15,9	23,2	25,5
Бахмут	22,9	19,4	7,6	33,6
о. Хортиця	9,4	11,1	22,4	18,2
верби, тополі	7,5	18,5	15,9	11,7
новітня українська зброя (РК «Нептун» та «Вільха», ПТРК «Стугна» тощо)	11,7	17,9	10,3	19,0
ФК “Динамо” (Київ)	10,9	15,3	7,1	16,8
зброя та спорядження українського козацтва	13,5	13,3	7,4	5,1
Тарасова могила на канівській кручі	4,9	15,5	5,9	10,2
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан” та ін.)	6,4	11,3	7,4	16,8
ФК “Шахтар” (Донецьк)	7,5	7,2	6,2	13,1
церковна і релігійна символіка	7,1	11,3	0,0	3,6
інше	1,9	11,3	2,6	0,0
вважаю, що Україна не має символів	0,0	0,2	0,9	0,0
важко відповісти	0,0	0,4	1,8	1,5

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	75,3	80,9	70,9
українська мова	54,5	51,0	51,3
національне вбрання, вишиті рушники	44,3	47,3	43,1
червона калина	44,3	42,5	40,3
українська народна пісня	34,9	38,0	39,9
ріка Дніпро	38,0	36,7	35,4
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	31,0	32,8	35,0
Майдан Незалежності в Києві	36,5	31,5	21,0
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	22,4	27,8	28,4
національна валюта (гривня)	31,8	26,4	19,8
Карпатські гори	27,5	28,2	19,1
Чорне море	23,5	24,1	18,4
пшеничне (житнє) колосся	17,3	22,0	23,1
гетьманська булава	21,6	19,7	17,0
Бахмут	23,6	19,5	14,0
о. Хортиця	15,7	15,1	13,8
верби, тополі	13,3	15,3	14,5
новітня українська зброя (РК «Нептун» та «Вільха», ПТРК «Стугна» тощо)	17,6	14,7	12,4
ФК “Динамо” (Київ)	17,6	12,5	8,4
зброя та спорядження українського козацтва	14,5	10,8	8,4
Тарасова могила на канівській кручі	7,5	10,2	10,7
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан” та ін.)	9,8	10,2	9,1
ФК “Шахтар” (Донецьк)	10,6	8,1	5,4
церковна і релігійна символіка	3,5	6,8	7,5
інше	5,9	6,2	4,4
вважаю, що Україна не має символів	0,4	0,2	0,5
важко відповісти	0,8	1,0	0,7

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

Розподіл відповідей на запитання “Хто з історичних діячів та/чи наших видатних сучасників для Вас особисто найбільшою мірою символізує Україну?”, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2015 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Жовтень 2023 р.	Місце у рейтингу
Тарас Шевченко	65,5	1	72,7	1	69,5	1	56,8	1
Валерій Залужний	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	42,3	2
воїни бригади «Азов»	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	34,4	3
Леся Українка	48,9	2	50,6	2	46,8	2	33,0	4
Володимир Зеленський	не було у списку	—	не було у списку	—	9,3	24	30,6	5
Небесна Сотня	32,6	4	30,9	6	27,3	7	27,7	6
Степан Бандера	18,3	13	21,9	11	21,0	13	27,2	7
Богдан Хмельницький	37,1	3	45,5	3	29,9	5	26,0	8
В'ячеслав Чорновіл	16,4	15	20,9	13	17,8	16	25,5	9
Ярослав Мудрий	30,4	5	33,7	5	32,3	3	23,6	10
Іван Франко	не було у списку	—	36,5	4	29,5	6	22,3	11
Ліна Костенко	24,0	9	27,4	9	26,3	8	20,7	12
Михайло Грушевський	27,0	6	30,3	7	30,7	4	20,4	13
Володимир Великий	21,3	11	27,5	8	22,4	12	17,1	14
Дмитро «Да Вінчі» Коцюбайло	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	17,1	15
Василь Стус	13,8	18	15,3	19	18,0	15	15,6	16
Микола Амосов	не було у списку	—	15,5	18	23,0	11	14,1	17
Іван Мазепа	18,1	14	19,5	15	17,7	17	13,6	18
Олександр Усик	не було у списку	—	18,9	16	14,4	21	13,6	19
Богдан Ступка	23,0	10	21,8	12	25,9	9	11,6	20
Віталій і Володимир Клички	25,5	8	20,8	14	23,2	10	11,5	21
Ада Роговцева	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	10,6	22
Валерій Лобановський	11,8	20	14,3	20	17,7	18	9,6	23
Борис Патон	9,3	21	12,5	22	18,4	14	8,7	24
Ольга Харлан	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	8,5	25
Ніна Матвієнко	не було у списку	—	17,4	17	14,4	22	7,7	26
Роксолана	15,8	16	12,9	21	14,9	20	7,2	27
Симон Петлюра	6,1	27	8,4	26	7,7	26	7,0	28
Нестор Махно	8,3	22	8,5	25	7,2	27	6,4	29
Олександр Мацієвський	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	5,7	30
Джамала	не було у списку	—	11,4	24	не було у списку	—	5,2	31
Гурт «Kalush Orchestra»	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—	5,0	32
Петро Порошенко	8,2	23	5,9	28	не було у списку	—	не було у списку	—
Надія Савченко	19,8	12	2,5	30	не було у списку	—	не було у списку	—
Софія Ротару	14,6	17	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—

	Жовтень 2015 р.	<i>Місце у рейтингу</i>	Вересень 2015 р.	<i>Місце у рейтингу</i>	Серпень 2021 р.	<i>Місце у рейтингу</i>	Жовтень 2023 р.	<i>Місце у рейтингу</i>
Руслана Лижичко	13,3	19	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—
Раїса Кириченко	7,6	24	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—
Верка Сердючка (А. Данилко)	6,3	26	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—
Дмитро Ярош	4,1	28	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—
Арсеній Яценюк	1,7	29	не було у списку	—	не було у списку	—	не було у списку	—
Андрій Шевченко (Шева)	не було у списку	—	не було у списку	—	15,3	19	не було у списку	—
Святослав Вакарчук	26,0	7	22,9	10	12,7	23	не було у списку	—
Іван Кожедуб	не було у списку	—	не було у списку	—	8,6	25	не було у списку	—
Сидір Ковпак	не було у списку	—	5,2	29	6,8	28	не було у списку	—
Олег Сенцов	не було у списку	—	12,3	23	6,6	39	не було у списку	—
Юлія Тимошенко	6,9	25	6,0	27	4,8	30	не було у списку	—
інші	1,2		1,7		1,3		2,7	
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	11,2		7,3		6,3		12,7	
важко відповісти	4,0		3,3		3,9		4,7	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Тарас Шевченко	56,8	61,0	49,1	62,0
Валерій Залужний	34,6	46,2	34,1	64,2
воїни бригади «Азов»	47,4	33,8	20,3	46,0
Леся Українка	29,7	41,4	24,1	33,6
Володимир Зеленський	36,1	32,0	16,5	50,4
Небесна Сотня	51,1	28,1	12,6	18,2
Степан Бандера	48,5	25,9	15,9	18,2
Богдан Хмельницький	20,7	31,2	20,3	33,6
В'ячеслав Чорновіл	40,6	29,2	12,1	16,8
Ярослав Мудрий	25,2	21,8	24,7	24,1
Іван Франко	28,9	25,5	16,2	13,9
Ліна Костенко	21,1	27,0	11,8	21,2
Михайло Грушевський	33,1	21,8	12,1	11,7
Володимир Великий	18,4	16,8	16,2	17,5
Дмитро «Да Вінчі» Коцюбайло	20,7	21,4	10,3	13,1
Василь Стус	18,8	21,4	7,6	10,2
Микола Амосов	11,3	17,9	10,9	14,6
Іван Мазепа	17,3	16,8	7,4	11,7
Олександр Усик	10,2	14,6	7,6	32,1
Богдан Ступка	9,4	15,3	7,6	13,9
Віталій і Володимир Клички	12,4	15,9	7,4	5,1
Ада Роговцева	9,0	12,2	8,2	14,6
Валерій Лобановський	6,0	11,3	8,5	13,1
Борис Патон	7,1	13,3	2,9	10,9
Ольга Харлан	8,3	12,0	5,6	4,4
Ніна Матвієнко	6,8	9,8	5,9	6,6
Роксолана	7,9	6,5	6,5	10,2
Симон Петлюра	10,2	10,2	2,1	2,2
Нестор Махно	4,5	9,8	5,0	2,2
Олександр Мацієвський	4,1	11,5	1,2	0,7
Джамала	3,4	7,8	2,9	5,1
Гурт «Kalush Orchestra»	4,5	7,8	2,6	2,2
інший	0,0	5,4	1,8	0,7
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	5,6	18,1	14,4	4,4
важко відповісти	0,8	7,2	5,6	1,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
Тарас Шевченко	57,6	57,1	55,9
Валерій Залужний	45,1	40,9	42,2
воїни бригади «Азов»	40,8	36,5	28,0
Леся Українка	35,3	34,0	30,5
Володимир Зеленський	36,1	30,5	27,5
Небесна Сотня	31,4	28,0	25,2
Степан Бандера	34,1	27,0	23,3
Богдан Хмельницький	26,7	27,8	23,5
В'ячеслав Чорновіл	23,9	24,7	27,3
Ярослав Мудрий	21,6	23,7	24,7
Іван Франко	21,6	24,5	20,0
Ліна Костенко	22,7	22,6	17,2
Михайло Грушевський	19,6	21,2	19,8
Володимир Великий	14,5	18,7	16,6
Дмитро «Да Вінчі» Коцюбайло	22,0	19,1	11,9
Василь Стус	16,5	15,4	15,4
Микола Амосов	7,5	12,5	19,8
Іван Мазепа	13,3	15,4	11,7
Олександр Усик	20,0	15,1	8,2
Богдан Ступка	9,0	12,4	12,4
Віталій і Володимир Клички	17,3	10,6	9,1
Ада Роговцева	7,5	10,0	13,3
Валерій Лобановський	9,0	9,7	9,8
Борис Патон	5,9	7,9	11,4
Ольга Харлан	12,9	9,3	4,9
Ніна Матвієнко	4,3	8,1	9,1
Роксолана	6,7	8,3	6,3
Симон Петлюра	7,5	7,9	5,6
Нестор Махно	9,4	6,2	4,9
Олександр Мацієвський	5,5	6,8	4,7
Джамала	9,0	5,2	2,8
Гурт «Kalush Orchestra»	9,8	4,6	2,6
інший	3,1	2,3	2,8
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	11,8	14,1	11,7
важко відповісти	3,1	5,2	4,9

Розподіл відповідей на запитання “3 якими почуттями зустріли Ви чергову річницю Незалежності України 24 серпня цього року ” (у %)

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2023 р.
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	22,3	14,8	17,0	16,0	18,8	27,3	17,4	23,8	27,9
разом з гордістю я відчував гіркоту втрат і невиправданих сподівань	30,5	35,8	33,2	29,8	29,6	29,1	28,2	29,8	28,9
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	5,5	12,2	10,2	11,9	9,2	12,0	15,6	14,7	12,6
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	21,2	21,6	22,9	26,3	27,0	15,1	19,1	17,8	12,5
цей день для мене не є святом	11,5	11,2	11,3	9,0	8,3	6,8	10,0	10,1	не було у списку
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	5,0
мені це байдуже	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	2,3
важко відповісти	8,9	4,6	5,4	6,9	7,2	9,6	9,6	3,9	10,8

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	35,7	33,6	16,8	21,2
разом з гордістю я відчував гіркоту втрат і невиправданих сподівань	24,4	27,5	30,1	39,4
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	7,9	10,5	18,6	13,9
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	11,7	11,1	17,4	6,6
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	9,0	4,8	3,5	1,5
мені це байдуже	1,1	1,3	3,2	5,8
важко відповісти	10,2	11,3	10,3	11,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	38,4	27,8	21,7
разом з гордістю я відчував гіркоту втрат і невинуватих сподівань	24,3	32,0	27,8
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	14,5	13,9	9,8
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	6,7	12,4	16,1
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	3,9	4,2	6,5
мені це байдуже	2,0	1,9	3,0
важко відповісти	10,2	7,7	15,0

Розподіл відповідей на запитання “Чи задоволені Ви тим, що сказав у своїй промові з нагоди Дня Незалежності Президент України Володимир Зеленський?” (у %):

	По вибірці загалом			Серед тих, хто чув промову		
	2019 р.	2020 р.	2023 р.	2019 р.	2020 р.	2023 р.
задоволений	32,6	15,5	26,7	47,2	27,6	38,7
частково задоволений, частково ні	22,3	20,8	20,1	32,3	37,1	29,1
не задоволений	5,5	10,8	7,4	8,0	19,2	10,8
важко відповісти	6,5	4,7	9,7	9,4	8,4	14,0
мені це байдуже	2,1	4,3	5,1	3,0	7,7	7,4
не чув цієї промови	31,0	43,9	31,1	0,0	0,0	0,0

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
задоволений	31,2	25,1	23,3	31,6
частково задоволений, частково ні	18,0	19,8	17,1	32,4
не задоволений	3,4	6,8	13,3	2,9
важко відповісти	9,0	8,1	12,7	8,8
мені це байдуже	3,8	6,1	5,6	2,9
не чув цієї промови	34,6	34,2	28,0	21,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
задоволений	30,6	28,6	22,0
частково задоволений, частково ні	16,5	23,6	18,0
не задоволений	4,3	7,5	9,1
важко відповісти	9,4	8,3	11,4
мені це байдуже	3,1	5,6	5,6
не чув цієї промови	36,1	26,3	33,9

Розподіл відповідей на запитання **“Чи підтримуєте Ви ініціативу законодавчо обмежити на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-агресором”** (у %):

цілком підтримую	45,0	63,1
скоріше підтримую	18,1	
скоріше не підтримую	5,3	17,6
зовсім не підтримую	12,3	
важко відповісти	12,7	
мені це байдуже	6,6	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	82,1	69,3	44,1	53,0
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	8,4	12,9	32,4	14,8
важко відповісти	6,1	13,9	14,6	16,2
мені це байдуже	3,4	3,9	8,9	16,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	64,8	64,5	60,6
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	7,6	17,4	23,9
важко відповісти	16,6	12,5	10,5
мені це байдуже	11,1	5,7	5,1

Серед прибічників різних конфесій:

	Конфесії					Не вважаю себе прибічником жодної з конфесій
	ПЦУ	УПЦ (МП)	УГКЦ	РКЦ	інша	
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	79,6	11,2	87,5	92,9	59,3	56,1
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	7,0	74,3	3,3	0,0	18,5	9,4
важко відповісти	10,0	10,6	5,8	0,0	14,8	20,7
мені це байдуже	3,4	3,9	3,3	7,1	7,4	13,9

Довідково. Розподіл відповідей на запитання “*Прибічником(-цею) якої релігійної конфесії Ви себе вважаєте*” був таким:

- Православної Церкви України 42,5
- Української Православної Церкви (Московського патріархату)..... 15,2
- Української греко-католицької церкви 10,3
- Римсько-католицької церкви 1,2
- іншої 2,3
- не вважаю себе прибічником жодної з конфесій 28,6

Розподіл відповідей на запитання “*Хто, на Вашу думку, найбільше винен у тому, що відбулося повномасштабне вторгнення російських військ в Україну?*”, у % лютий 2023

	Травень 2023 р.	Жовтень 2023 р.
українська влада на чолі із Зеленським	1,5	2,9
українські державні діячі за всі роки незалежності	не було у списку	7,1
російська влада на чолі з Путіним	72,0	59,8
США, Європейський Союз, НАТО	3,1	1,8
усі перелічені вище	13,7	20,3
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	1,4	1,3
інша думка	1,9	3,1
важко відповісти	6,4	3,7

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
українська влада на чолі із Зеленським	2,6	1,3	6,2	0,7
українські державні діячі за всі роки незалежності	8,7	6,1	5,9	10,2
російська влада на чолі з Путіним	68,7	57,7	56,2	58,4
США, Європейський Союз, НАТО	1,1	2,8	1,8	0,0
усі перелічені вище	12,1	20,5	25,0	24,1
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	2,3	1,1	1,2	0,7
інша думка	0,4	7,4	0,6	0,0
важко відповісти	4,2	3,1	3,2	5,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18-19 років	30-55 років	56 років і старше
українська влада на чолі із Зеленським	2,0	2,7	3,7
українські державні діячі за всі роки незалежності	6,7	7,7	6,5
російська влада на чолі з Путіним	68,5	59,1	55,5
США, Європейський Союз, НАТО	0,8	1,2	3,3
усі перелічені вище	11,8	21,6	23,8
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	2,8	1,5	0,2
інша думка	2,8	3,5	2,8
важко відповісти	4,7	2,7	4,2

Довідково. У 2022 р. розподіл відповідей на запитання *“Хто, на Ваш погляд, найбільше винен у тому, що сьогодні виникла загроза повномасштабного вторгнення російських військ в Україну?”* був таким (у %):

- українська влада на чолі із Зеленським3,8
- російська влада на чолі з Путіним.....46,4
- США, Європейський Союз, НАТО.....8,1
- усі перелічені вище24,4
- ніхто не винен, бо такої загрози немає.....4,7
- інша думка1,5
- важко відповісти.....11,0

Розподіл відповідей на запитання **“Якби війну можна було завершити просто зараз, яка з перелічених нижче умов укладення миру була б для Вас прийнятною”** (у %):

- повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі..... **42,0**
- повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом..... **25,1**
- припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення..... **10,9**
- повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року **9,2**
- перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС **2,9**
- інше **0,5**
- важко відповісти **9,4**

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	34,6	46,6	38,1	50,4
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	28,2	29,2	17,7	24,1
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	11,3	8,7	13,3	11,7
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	12,0	5,7	13,0	5,8
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС	4,9	3,1	1,8	1,5
інше	0,4	0,4	0,9	0,0
важко відповісти	8,6	6,3	15,3	6,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	9,4	9,9	13,1
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкрис шлях для вступу України до НАТО і ЄС	3,5	2,5	3,0
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	26,7	24,6	24,9
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	9,4	9,3	8,9
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	43,1	43,5	39,4
інше	0,8	0,6	0,2
важко відповісти	7,1	9,7	10,5